

Inhoud

1 Wereld zonder einde 11

2 Het jaar 22 201

3 De laatste Amerikaan 415

DEEL 1

WERELD ZONDER EINDE

Als door mutatie [...] ineens een dodelijke virusstam zou ontstaan, dan zou die door de razendsnelle transportmiddelen waar we heden ten dage over beschikken de verste uithoeken van de aarde kunnen bereiken en de dood van miljoenen mensen veroorzaken.

W.M. Stanley, in *Chemical and Engineering News*,
22 december 1947

1

... hierbij wordt de regering van de Verenigde Staten van Amerika gezien de noodsituatie ontbonden, behalve in het district Columbia. Federale ambtenaren, inclusief de strijdkrachten, zullen zich onder het bevel stellen van de gouverneurs van de respectieve staten of andere nog functionerende plaatselijke autoriteiten. Op last van de waarnemende president. God behoede de bevolking van de Verenigde Staten.

Er komt net een bericht binnen van het crisiscomité San Francisco Bay Area. Het West Oakland-ziekenhuis is verlaten. Alle taken, waaronder begrafenissen ter zee, zijn vanaf heden overgedragen aan het Medisch Centrum Berkeley. Tot zover dit bericht.

Blijf luisteren naar deze zender, de enige in Noord-Californië die nog in de lucht is. We houden u zolang het nog kan op de hoogte van de ontwikkelingen.

Net toen hij zich aan de rotsrand wilde optrekken, hoorde hij geratel en voelde een beet. In een reflex trok hij zijn rechterhand terug; hij keek op en zag de slang, opgerold en dreigend. Hij constateerde dat het geen groot exemplaar was, terwijl hij zijn hand naar zijn mond bracht en hard op het onderste kootje van zijn wijsvinger zoog, waar een druppel bloed was opgeweld.

Verspil geen tijd met het doden van de slang, schoot het door zijn hoofd. Hij liet zich van de rand naar beneden

zakken, zijn vinger nog steeds in zijn mond. Daar zag hij de hamer liggen waar hij hem had achtergelaten. Heel even overwoog hij hem te laten liggen en gewoon door te lopen. Dat leek een door paniek ingegeven gedachte, dus bukte hij zich en raapte hem op met zijn linkerhand, en hij daalde het steile pad verder af.

Hij haastte zich niet. Hij wist wel beter. Haast zou zijn hartslag versnellen, zodat het gif alleen maar sneller werd rondgepompt. Maar zijn hart bonsde zo, van opwinding of van angst, dat rennen of stilstaan nauwelijks verschil had gemaakt. Bij een paar bomen aangekomen pakte hij zijn zakdoek en bond die om zijn rechterpols. Met een takje draaide hij de zakdoek strakker tot een geïmproviseerd knevelverband.

Toen hij weer verder liep, ebde zijn paniek weg. Zijn hartslag werd weer normaal. Welbeschouwd had hij weinig te vrezen. Hij was jong, sterk en gezond. De beet zou hem waarschijnlijk niet fataal worden, ook al was hij alleen en had hij geen toegang tot een goede behandeling.

Toen zag hij de blokhut. Zijn hand was stijf. Vlak voor hij de hut in ging, bleef hij staan om het knevelverband wat losser te doen zodat het bloed weer door zijn hand kon stromen. Hij had gelezen dat dat zo moest. Daarna draaide hij het weer strak.

Hij duwde de deur open en liet de hamer op de grond vallen. Die kwam op zijn zware kop terecht, wiebelde even heen en weer en bleef toen stilstaan met de steel recht omhoog.

Hij keek in de tafella en trof er zijn noodset voor slangenbeten aan, die hij vandaag eigenlijk bij zich had moeten hebben. Snel volgde hij de instructies op: hij sneed met het scheermesje een kruisje over de tandafdrukken en zette er de rubberen zuigbalg op. Toen ging hij op zijn bed liggen en keek

toe terwijl de rubberen balg zich volzoog met bloed.

Hij werd geen tekenen gewaar van een naderende dood. De hele toestand leek vooralsnog alleen maar vervelend. Hij had vaak genoeg te horen gekregen dat hij niet in zijn eentje de bergen in moest gaan, ‘bovendien zonder hond’ zoals ze er dan bij zeiden. Daar had hij altijd om moeten lachen. Een hond was alleen maar lastig, die ging achter stekelvarkens of stinkdieren aan, en hij had hoe dan ook niet veel met honden op. Nu zouden diezelfde mensen zeggen: ‘Je was gewaarschuwd!’

Koortsachtig woelend merkte hij dat hij zich tegen hen ging verdedigen. Misschien was het juist het gevaar dat me trok, zou hij kunnen zeggen. Dat had iets heldhaftigs. Dichter bij de waarheid was: Soms ben ik graag alleen, dan wil ik even niets met andere mensen te maken hebben. Maar zijn beste verweer was gewoon dat hij, het afgelopen jaar althans, voor zijn studie in zijn eentje de bergen in moest. Hij werkte aan een scriptie over de ecologie van de streek rond Black Creek. Hij onderzocht de verbanden in heden en verleden tussen mensen, planten en dieren in de streek. Daarmee kon hij natuurlijk niet wachten tot de ideale reisgezel zich had aangediend. En zelf zag hij die gevaren niet. Er woonde dan wel niemand in een straal van acht kilometer rond zijn blok-hut, maar ’s zomers ging er nauwelijks een dag voorbij zonder dat er een visser langskwam, in zijn auto over de hobbelige weg of gewoon lopend langs het riviertje.

Nu hij eraan dacht, wanneer had hij eigenlijk voor het laatst een visser gezien? Niet de afgelopen week in ieder geval. Hij wist niet eens meer of hij er überhaupt een had gezien in de twee weken dat hij nu in zijn eentje in de hut zat. Op een avond had hij één auto horen langskomen. Hij had het gek gevonden dat iemand in het donker die weg nam, de meeste

mensen kampeerden 's nachts in het dal en reden 's ochtends naar boven. Maar misschien waren de inzittenden wel op weg naar hun favoriete riviertje om er in alle vroegte te gaan vissen.

Nee, hij had de afgelopen twee weken geen woord met iemand gewisseld en had voor zover hij zich kon herinneren ook geen mens gezien.

Een kloppende pijn bracht hem terug naar het hier en nu. Zijn hand begon op te zwellen. Hij draaide het knevelverband lossler om het bloed weer wat te laten stromen.

Toen hij zich weer aan zijn overpeinzingen overgaf, besefte hij dat hij geen contact meer had met de wereld. Hij had geen radio. Misschien was er wel een beurskrach of een tweede Pearl Harbor geweest; dat zou verklaren waarom er zo weinig vissers langskwamen. Zo te zien was er weinig kans dat iemand hem te hulp zou komen. Hij moest het in zijn eentje zien te redden.

Maar zelfs dat vooruitzicht beangstigde hem niet. In het slechtste geval bleef hij gewoon in zijn hut liggen – hij had genoeg te eten en te drinken voor twee à drie dagen – tot de zwelling in zijn hand was weggetrokken en hij weer kon autorijden en naar de dichtstbijzijnde boerderij kon gaan, die van de Johnsons.

De middag sleepte zich voort. Toen het tijd was voor het avondeten had hij geen trek, maar hij zette wel een pot koffie op de primus en dronk een paar koppen. Hij had veel pijn, maar ondanks de pijn en de koffie werd hij soezerig.

Plotseling werd hij wakker in het halfduister, in het besef dat iemand de deur van de hut had opengeduwde. Hij was opgelucht dat er hulp was. Er stonden twee mannen in stadse kleren, fatsoenlijk uitzierende heren, die echter angstig om zich heen keken. 'Ik ben ziek!' zei hij vanaf zijn veldbed. Hij zag

de schrik op hun gezicht onmiddellijk in pure paniek veranderen. Ze draaiden zich om zonder zelfs maar de deur achter zich dicht te trekken en gingen er als hazen vandoor. Even later klonk het geluid van een startende motor. Het stierf weg toen de auto de weg op reed.

Nu voor het eerst echt ontzet kwam hij overeind van zijn bed en keek door het raam. De auto was alweer achter de bocht verdwenen. Hij snapte er niets van. Waarom waren ze er ineens in paniek vandoor gegaan, zonder hulp aan te bieden?

Hij stond op. Het licht kwam uit het oosten; hij had dus tot zonsopgang van de volgende ochtend geslapen. Zijn rechterhand was gezwollen en deed behoorlijk pijn. Verder voelde hij zich niet erg ziek. Hij warmde de pot koffie op, maakte een kom havermost en ging weer liggen, in de hoop dat hij zich later goed genoeg zou voelen om naar de Johnsons te rijden, tenzij er ondertussen natuurlijk iemand zou langskomen die hem zou helpen en niet, zoals die twee gekken, de benen zou nemen bij het zien van een zieke.

Niet veel later voelde hij zich ineens een stuk beroerder, en hij besepte dat hij waarschijnlijk een terugval had. Hij werd steeds banger. Halverwege de middag schreef hij, liggend op zijn bed, een briefje, met het idee dat hij een verslag van het gebeurde moest achterlaten. Het zou natuurlijk niet lang meer duren voor hij werd gevonden; zijn ouders zouden de Johnsons over een paar dagen bellen, als ze niets van hem hadden gehoord. Met zijn linkerhand krabbelde hij de woorden op het papier. Hij ondertekende alleen met 'Ish'. Het was te veel moeite om zijn hele naam, Isherwood Williams, uit te schrijven, en iedereen kende hem toch bij zijn bijnaam.

Tegen de middag hoorde hij auto's, twee stuks, de steile weg op komen. Hij voelde zich als een matroos die schip-

breuk had geleden en vanaf zijn vlot een stoomboot aan de horizon langs zag varen. Ze kwamen zijn kant op en reden toen gewoon verder zonder te stoppen. Hij riep ze na, maar hij was verzwakt. Vermoedelijk had zijn stem de kleine honderd meter tot de afslag waar de auto's langsreden niet overbrugd.

Voor zonsondergang hees hij zich toch overeind en stak de kerosinelamp aan. Hij had geen zin om in het donker te zitten.

Bezorgd boog hij zich voorover om in het spiegelkje te turen, dat door het hellende dak van de hut te laag hing voor zijn slungelige lijf. Zijn lange gezicht was altijd al smal geweest en leek nu nauwelijks smaller, maar er lag een vurige bloos op zijn gebruikte wangen. Zijn grote blauwe ogen waren bloeddorlopen en staarden hem verwilderd en glanzend van de koorts aan. Zijn lichtbruine haar was altijd al weerbarstig geweest, maar piekte nu alle kanten op en maakte het beeld van de goed zieke jongeman in de spiegel compleet.

Hij kroop zonder veel angst weer in bed, ook al verwachtte hij nu min of meer dat hij dood zou gaan. Hij werd vrijwel meteen overvallen door een gemene, ijskoude rilling, die overging in een koortsaanval. De lamp op tafel bleef rustig branden, zodat hij de hut rond kon kijken. De hamer die hij op de grond had laten vallen, stond er nog steeds, met de steel recht naar boven wijzend, in wankel evenwicht. Nu hij het ding zo vlak voor ogen had, nam het een overdreven groot deel van zijn bewustzijn in beslag. Dat leidde tot enigszins chaotische gedachten waarin hij zijn testament opstelde, een ouderwets testament dat de bezittingen beschreef die hij naliet. 'Eén hamer, een zogeheten moker of vuisthamer, gewicht van de kop vier pond, steel dertig centimeter lang, iets gebarssten, verweerd, hamerkop wat roestig, nog prima bruikbaar.' Hij was dolgelukkig geweest toen hij de hamer had gevonden,

blij met dat tastbare overblijfsel uit het verleden. Het ding was ooit door een mijnwerker gebruikt, toen tunnels nog werden gegraven door mannen die zo'n hamer met één arm rondzwaaiden; vier pond was ongeveer het maximale gewicht dat een man op die manier kon hanteren, en de hamer heette ook wel vuisthamer omdat er maar één hand voor nodig was. Hij dacht in zijn koortsdelier dat hij misschien een plaatje van de hamer ter illustratie in zijn scriptie kon opnemen.

Die uren in het donker waren één lange nachtmerrie. Hij voelde zich gesloopt door het hoesten, stikte er een paar keer bijna in, rilde van de kou en kreeg daarna weer brandende koorts. Hij zat onder de roze uitslag die eruitzag als mazelen.

Tegen de ochtend voelde hij zich weer wegzakken in een diepe slaap.

'Het is nooit gebeurd!' mag niet worden geïnterpreteerd als: 'Het kan nooit gebeuren'. Dan kun je net zo goed zeggen: 'Ik heb nooit een been gebroken, dus is mijn been onbreekbaar', of: 'Ik ben nooit gestorven, dus ben ik onsterfelijk'. Bij een explosieve toename en vervolgens een net zo dramatische terugval van de soort tot een fractie van wat ze kort daarvoor was, denkt men wellicht meteen aan grote insectenplagen van sprinkhanen of cicaden. Maar de hogere diersoorten kennen zulke fluctuaties ook. Lemmingen hebben een vaste populatiecyclus. Amerikaanse hazen vermenigvuldigen zich in de loop der jaren tot ze een hoogtepunt bereiken waarop ze alomtegenwoordig lijken, waarna ze prompt getroffen worden door een epidemie. Er zijn zoölogen die er een biologische wet in zien: dat het aantal individuen van een soort nooit constant blijft, maar steeds stijgt en daalt. Hoe hoger de diersoort en hoe langzamer die zich voortplant, hoe langer die periode van fluctuatie.

Het grootste deel van de negentiende eeuw was de buffel een veelgeziene gast op de Zuid-Afrikaanse graslanden. Het was een sterk dier met maar weinig natuurlijke vijanden, en als er in de loop der decennia tellingen waren gehouden, zouden die hebben uitgewezen dat de dieren gestaag in aantal toenamen. Tegen de eeuwwisseling bereikte de populatie een hoogtepunt en werd toen ineens getroffen door een epidemie van runderpest. Na afloop was de buffel bijna een zeldzaamheid geworden: uitgestorven in een groot deel van zijn verspreidingsgebied. De afgelopen halve eeuw neemt de populatie weer langzaam toe.

Voor de mens geldt dat er weinig reden is te denken dat hij op de lange termijn het lot van andere dieren kan ontlopen, en als die biologische wet van groei en afname bestaat, ziet de situatie er niet best uit voor hem. Tienduizend jaar lang zijn zijn aantallen gestegen, ondanks oorlogen, epidemieën en hongersnood. Die bevolkingsgroei geschiedde in een exponentieel tempo. Biologisch gezien is de mens al veel te lang de dans ontsprongen.

Toen hij halverwege de ochtend wakker werd, voelde hij zich onverwacht lekker. Hij was bang geweest nog zieker te worden, maar het ging juist veel beter. Hij hoestte niet meer en zijn hand was koeler. De zwelling was afgenomen. Toen hij de voorgaande dag getroffen werd door dat andere, had hij zich zo ellendig gevoeld dat hij niet meer aan zijn hand had gedacht. Nu leek het zowel beter te gaan met zijn hand als met de aandoening, alsof het een het ander tot staan had gebracht en ze allebei waren geweken. Tegen de middag was zijn hoofd helder en voelde hij zich niet eens meer zo slap.

Hij at iets en besloot dat hij naar de Johnsons kon. Hij deed niet de moeite om alles in te pakken. Hij nam zijn waarde-